

Európsky dohovor o ochrane archeologického dedičstva (revidovaný)

(oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 344/2001 Z. z.)

Preambula

Členské štáty Rady Európy a ostatní signatári Európskeho kultúrneho dohovoru,

berúc do úvahy, že cieľom Rady Európy je dosiahnuť väčšiu jednotu medzi svojimi členmi, aby sa podporili a realizovali ideály a princípy, ktoré sú ich spoločným dedičstvom,

so zreteľom na Európsky kultúrny dohovor, podpísaný 19. decembra 1954 v Paríži, a najmä na jeho články 1 a 5,

so zreteľom na Dohovor o ochrane architektonického dedičstva Európy, podpísaný 3. októbra 1985 v Granade,

so zreteľom na Európsky dohovor o trestných činoch súvisiacich s kultúrnym majetkom, podpísaný 23. júna 1985 v Delfách,

so zreteľom na odporúčania Parlamentného zhromaždenia Rady Európy týkajúce sa archeológie a najmä odporúčania 848 (1978), 921 (1981) a 1072 (1988),

so zreteľom na odporúčanie č. R (89) 5 o ochrane a využití archeologického dedičstva v kontexte operácií územného plánovania v mestách a na vidieku,

pripomínajúc, že archeologické dedičstvo má veľký význam pre poznávanie histórie ľudstva,

priznávajúc, že európske archeologické dedičstvo, svedok dávnej histórie, je vážne ohrozené narastajúcim počtom veľkých územných plánov, prírodnými katastrofami, nepovolenými alebo neodbornými vykopávkami a nedostatočnou informovanosťou verejnosti,

potvrdzujúc, že je dôležité zaviesť vhodné administratívno-vedecké kontrolné postupy všade tam, kde ešte neexistujú, a že potreba chrániť archeologické dedičstvo by sa mala zohľadňovať pri územnom plánovaní miest a vidieka a v politikách kultúrneho rozvoja,

zdôrazňujúc, že zodpovednosť za ochranu archeologického dedičstva by mala spočívať nielen na priamo zainteresovanom štáte, ale aj na všetkých európskych krajinách s cieľom znížiť riziká jeho poškodenia a podporovať ochranu výmenou expertov a porovnávaním skúseností,

poukazujúc na potrebu doplniť princípy ustanovené v Európskom dohovore o ochrane archeologického dedičstva, podpísanom 6. mája 1969 v Londýne, z dôvodu vývoja politik územného plánovania v európskych krajinách, dohodli sa takto:

Definícia archeologického dedičstva

Článok 1

1. Cieľom tohto (revidovaného) dohovoru je ochrana archeologického dedičstva ako zdroja kolektívnej pamäti Európy a ako prostriedku historického a vedeckého štúdia.
2. Na tento účel sa za prvky archeologického dedičstva považujú všetky pozostatky, objekty a všetky ostatné stopy ľudskej existencie z minulých vývojových období,
 - i) ktorých zachovanie a štúdium pomôžu získať poznatky o histórii ľudstva a jeho vzťahu k prírodnému prostrediu,
 - ii) pre ktoré sú vykopávky a iné metódy výskumu ľudstva a jeho prostredia hlavným zdrojom informácií a
 - iii) ktoré sa nachádzajú v ktorejkoľvek oblasti patriacej do právomoci zmluvných strán.
3. Do archeologického dedičstva patria objekty, stavby, skupiny budov, sídelné celky, hnutelné objekty, historické pamiatky iného druhu spoločne s prostredím, v ktorom sa nachádzajú, či už na zemi alebo pod vodou.

Identifikácia dedičstva a opatrenia na jeho ochranu

Článok 2

Každá zmluvná strana sa zaväzuje vytvoriť taký vhodný právny systém na ochranu archeologického dedičstva, ktorým zabezpečí

- i) vedenie inventára archeologického dedičstva a určovanie chránených pamiatok a oblastí,
- ii) vytváranie archeologických rezervácií aj na miestach bez viditeľných zvyškov na zemi alebo pod vodou s cieľom zachovať budúcim generáciám významné dôkazy na preskúmanie,
- iii) povinnosť, aby nálezcovia náhodných objavov súčastí archeologického dedičstva podávali o nich hlásenia kompetentným orgánom a poskytli ich na preskúmanie.

Článok 3

V záujme zachovania archeologického dedičstva a v záujme zabezpečenia vedeckého významu archeologického výskumu každá strana sa zaväzuje

- i) uplatňovať postupy povoľovania a kontroly vykopávok a ostatných archeologických činností tak, aby sa
 - a) predchádzalo akýmkoľvek nepovoleným vykopávkam alebo odstraňovaniu súčastí archeologického dedičstva,
 - b) zabezpečilo vykonávanie archeologických vykopávok a prieskumu na vedeckej úrovni a pod podmienkou, že
 - sa podľa možnosti uplatnia len nedeštruktívne metódy skúmania,
 - súčasti archeologického dedičstva nebudú odkryté ani ponechané vystavené počas archeologického prieskumu alebo po ňom bez toho, aby sa prijali vhodné opatrenia na ich riadnu ochranu, konzerváciu a správu,
 - ii) zabezpečiť, aby vykopávky a ostatné techniky, ktoré by mohli mať deštruktívne účinky, vykonávali len kvalifikované osoby s osobitným oprávnením,
 - iii) zabezpečiť, aby používanie detektorov kovov a iných detekčných zariadení alebo postupov archeologického výskumu podliehalo predchádzajúcemu osobitnému schváleniu vždy, keď to vyžaduje vnútroštátna legislatíva príslušného štátu.

Článok 4

Každá zmluvná strana sa zaväzuje vykonať opatrenia na fyzickú ochranu archeologického dedičstva podľa potreby prijatím opatrení

- i) na získavanie alebo ochranu oblastí určených na vytvorenie archeologických rezervácií za pomoci iných vhodných prostriedkov príslušných orgánov,
- ii) na zachovanie a údržbu archeologického dedičstva podľa možnosti priamo na mieste,
- iii) na zriadenie vhodných úložných priestorov pre archeologické pozostatky, ktoré boli odnesené z pôvodného miesta.

Integrovaná ochrana archeologického dedičstva

Článok 5

Každá zmluvná strana sa zaväzuje

- i) snažiť sa uvádzať do súladu a kombinovať príslušné požiadavky archeológie a rozvojových plánov zabezpečením účasti archeológov
 - a) na plánovaní politik určených na zabezpečenie vyvážených stratégií ochrany, zachovania a využitia miest archeologického záujmu,
 - b) na rôznych stupňoch rozvojových programov,
- ii) zabezpečiť vzájomné systematické konzultácie medzi archeológmi, urbanistami a územnými plánovačmi s cieľom umožniť
 - a) úpravy rozvojových plánov, ktoré by mohli mať nepriaznivý vplyv na archeologické dedičstvo,
 - b) venovať dostatok času a prostriedkov na realizáciu vhodných vedeckých výskumov priamo na mieste a uverejnenie ich výsledkov,
- iii) zabezpečiť, aby posudzovanie vplyvov na životné prostredie a rozhodnutia z neho vyplývajúce brali do úvahy archeologické miesta a ich okolie,
- iv) ak sa pri rozvojových prácach nájdu prvky archeologického dedičstva, prijať, ak je to možné, opatrenia na ich zachovanie na mieste,
- v) zabezpečiť, aby sprístupnenie archeologických miest verejnosti, najmä štrukturálne opatrenia potrebné na prijímanie veľkého počtu návštevníkov, nemalo nepriaznivý vplyv na archeologickú a vedeckú povahu týchto miest a ich okolia.

Financovanie archeologického výskumu a zachovania archeologických pamiatok

Článok 6

Každá zmluvná strana sa zaväzuje

- i) zabezpečiť finančnú podporu archeologického výskumu štátnymi, regionálnymi a miestnymi orgánmi v súlade s ich príslušnými kompetenciami,
- ii) zvyšovať materiálne zdroje na záchranu archeológie
 - a) prijímaním vhodných opatrení na zabezpečenie vyčlenenia finančných prostriedkov v rámci veľkých štátnych/verejných a súkromných rozvojových programov na krytie, kde to prichádza do úvahy, celkových nákladov s nimi súvisiacich potrebných archeologických činností zo zdrojov štátneho/verejného alebo súkromného sektora,
 - b) vyčlenením prostriedkov v rozpočte týchto programov rovnakým spôsobom ako na štúdie o vplyvoch, ktoré si vyžiadali preventívne opatrenia pri ochrane životného prostredia a pri regionálnom plánovaní, na predbežné archeologické štúdie a prieskum, na zaznamenanie zhrnutia vedeckých výsledkov, ako aj na uverejnenie a zaznamenanie zistení v plnom rozsahu.

Zber a šírenie vedeckých informácií

Článok 7

S cieľom uľahčiť štúdium a šírenie poznatkov o archeologických objavoch sa každá zmluvná strana zaväzuje

- i) realizovať alebo aktualizovať prieskumy, inventárne súpisy a mapy archeologických miest v oblastiach patriacich do ich pôsobnosti,
- ii) prijať všetky možné opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa po skončení archeologických prác vypracoval publikovateľný záznam vedeckých záverov, kým nebude uverejnená potrebná kompletná publikácia špecializovaných štúdií.

Článok 8

Každá zmluvná strana sa zaväzuje

- i) umožňovať národnú a medzinárodnú výmenu prvkov archeologického bohatstva na odborné a vedecké účely, pričom musí podniknúť potrebné kroky, aby takáto výmena nebola v nijakom prípade na ujmu kultúrnej alebo vedeckej hodnoty týchto prvkov,
- ii) podporovať výmenu informácií o prebiehajúcich archeologických výskumoch a vykopávkach a prispievať k organizovaniu medzinárodných výskumných programov.

Zvyšovanie vedomia verejnosti

Článok 9

Každá zmluvná strana sa zaväzuje

- i) organizovať vzdelávacie programy s cieľom zvyšovať vedomie verejnosti a rozvíjať verejnú mienku o hodnote archeologického dedičstva pre chápanie minulosti a o hrozbách pre toto dedičstvo,
- ii) podporovať prístup verejnosti k dôležitým prvkom archeologického dedičstva, najmä k archeologickým miestam, a podporovať vystavovanie vhodných výberov archeologických exponátov.

Predchádzanie nezákonnému obehu súčastí archeologického dedičstva

Článok 10

Každá zmluvná strana sa zaväzuje

- i) zabezpečiť výmenu informácií medzi príslušnými orgánmi verejnej správy a vedeckými inštitúciami o zistených nepovolených vykopávkach,
- ii) oznamovať príslušným orgánom štátu pôvodu, ktorý je zmluvnou stranou tohto dohovoru, všetky ponuky podozrivé tým, že buď pochádzajú z nepovolených vykopávok, alebo sú nezákonne získané z oficiálnych vykopávok, a poskytovať o tom všetky potrebné podrobnosti,
- iii) prijať potrebné opatrenia, aby múzeá a podobné inštitúcie, ktorých politika získavania exponátov podlieha štátnej kontrole, nezískavali/nenadobúdali súčasti archeologického dedičstva, pri ktorých je podozrenie, že pochádzajú z neriadených nálezísk či nepovolených vykopávok alebo sú nezákonne získané z oficiálnych vykopávok,
- iv) v prípade múzeí a podobných inštitúcií, ktoré sa nachádzajú na území zmluvného štátu tohto dohovoru, ale ktorých politiky získavania exponátov nepodliehajú kontrole štátu,
 - a) doručiť týmto múzeám a podobným inštitúciám text tohto (revidovaného) dohovoru,
 - b) nešetriť úsilím pri zabezpečovaní, aby zmienené múzeá a inštitúcie rešpektovali princípy ustanovené v odseku 3,
- v) pokiaľ je to možné, obmedzovať vzdelávaním, informovaním, ostražitosťou a spoluprácou šírenie

súčasťou archeologického dedičstva, ktoré boli získané z neriadených nálezísk alebo nepovolených vykopávkov alebo boli získané nezákonne z oficiálnych vykopávkov.

Článok 11

Nijaké ustanovenie tohto (revidovaného) dohovoru nemá vplyv na existujúce alebo budúce bilaterálne alebo multilaterálne zmluvy medzi zmluvnými stranami tohto dohovoru týkajúce sa nezákonného obehu súčastí archeologického dedičstva alebo ich vrátenia zákonitému majiteľovi.

Vzájomná technická a vedecká pomoc

Článok 12

Zmluvné strany sa zaväzujú

- i) poskytovať si vzájomnú technickú a vedeckú pomoc formou výmeny skúseností a expertov z oblastí súvisiacich s archeologickým dedičstvom,
- ii) podporovať podľa príslušnej vnútroštátnej legislatívy a záväzných medzinárodných dohôd výmenu odborníkov na ochranu archeologického dedičstva vrátane osôb zodpovedných za ďalšie vzdelávanie.

Kontrola uplatňovania (revidovaného) dohovoru

Článok 13

Na účely tohto (revidovaného) dohovoru bude výbor expertov, zriadený Výborom ministrov Rady Európy podľa článku 17 Štatútu Rady Európy, monitorovať uplatňovanie tohto (revidovaného) dohovoru a najmä bude

- i) pravidelne predkladať Výboru ministrov Rady Európy správy o situácii v politikách ochrany archeologického dedičstva v zmluvných štátoch tohto (revidovaného) dohovoru a o implementácii princípov zakotvených v tomto (revidovanom) dohovore,
- ii) navrhovať Výboru ministrov Rady Európy opatrenia na implementáciu ustanovení tohto (revidovaného) dohovoru vrátane multilaterálnych činností, revízií, zmien a doplnkov tohto (revidovaného) dohovoru a informovania verejnosti o cieľoch tohto (revidovaného) dohovoru,
- iii) pripravovať odporúčania pre Výbor ministrov Rady Európy o prizývaní štátov, ktoré nie sú členmi Rady Európy, na prístupenie k tomuto (revidovanému) dohovoru.

Záverečné ustanovenia

Článok 14

1. Tento (revidovaný) dohovor je otvorený na podpis členským štátom Rady Európy a ostatným štátom, ktoré sú zmluvnými stranami Európskeho kultúrneho dohovoru.

Tento (revidovaný) dohovor podlieha ratifikácii, prijatiu alebo schváleniu. Listiny o ratifikácii, prijatí alebo schválení sa uložia u generálneho tajomníka Rady Európy.

2. Nijaký štát, ktorý je zmluvnou stranou Európskeho dohovoru o ochrane archeologického dedičstva, podpísaného 6. mája 1969 v Londýne, nemôže uložiť svoju listinu o ratifikácii, prijatí alebo schválení, ak uvedený dohovor nevypovedal alebo ak ho nevypovie zároveň s uložením listiny.

3. Tento (revidovaný) dohovor nadobudne platnosť prvý deň mesiaca nasledujúceho po uplynutí šesťmesačnej lehoty odo dňa, keď štyri štáty, z toho najmenej tri členské štáty Rady Európy, vyjadria

svoj súhlas s tým, že budú viazané týmto (revidovaným) dohovorom v súlade s ustanoveniami predchádzajúcich odsekov.

4. Kedykoľvek by pri uplatňovaní predchádzajúcich dvoch odsekov vypovedanie dohovoru zo 6. mája 1969 nenadobudlo platnosť zároveň s nadobudnutím platnosti tohto (revidovaného) dohovoru, zmluvný štát môže pri ukladaní listín o ratifikácii, prijatí alebo schválení vyhlásiť, že bude pokračovať v uplatňovaní dohovoru zo 6. mája 1996 až do nadobudnutia platnosti tohto (revidovaného) dohovoru.

5. Vo vzťahu ku ktorémukoľvek signatárskemu štátu, ktorý neskôr prejaví súhlas s tým, že bude viazaný týmto (revidovaným) dohovorom, nadobudne dohovor platnosť prvý deň mesiaca nasledujúceho po uplynutí šesťmesačnej lehoty odo dňa uloženia listiny o ratifikácii, prijatí alebo schválení.

Článok 15

1. Po nadobudnutí platnosti tohto (revidovaného) dohovoru môže Výbor ministrov Rady Európy vyzvať na pristúpenie k tomuto (revidovanému) dohovoru ktorýkoľvek nečlenský štát Rady Európy a Európske hospodárske spoločenstvo na základe rozhodnutia prijatého väčšinou ustanovenou v článku 20.d Štatútu Rady Európy a jednomyseľným hlasovaním zástupcov zmluvných štátov, ktorí majú právo zúčastňovať sa na zasadaniach výboru.

2. Vo vzťahu ku ktorémukoľvek pristupujúcemu štátu alebo k Európskemu hospodárskemu spoločenstvu, ak by pristúpilo, nadobudne tento (revidovaný) dohovor platnosť prvý deň mesiaca nasledujúceho po uplynutí šesťmesačnej lehoty odo dňa uloženia listín o pristúpení u generálneho tajomníka Rady Európy.

Článok 16

1. Pri podpise alebo pri ukladaní listín o ratifikácii, schválení alebo pristúpení môže ktorýkoľvek štát vymedziť územie alebo územia, na ktoré sa bude tento (revidovaný) dohovor uplatňovať.

2. Ktorýkoľvek štát môže kedykoľvek neskôr rozšíriť formou vyhlásenia adresovaného generálnemu tajomníkovi Rady Európy uplatňovanie tohto (revidovaného) dohovoru na akékoľvek iné územie vymedzené vo vyhlásení. Vo vzťahu k takémuto územiu tento (revidovaný) dohovor nadobudne platnosť prvý deň mesiaca nasledujúceho po uplynutí šesťmesačnej lehoty odo dňa prijatia tohto oznámenia generálnym tajomníkom.

3. Ktorékoľvek vyhlásenie podľa predchádzajúcich dvoch odsekov možno vo vzťahu ku ktorémukoľvek územiu uvedenému v takomto vyhlásení odvolať oznámením adresovaným generálnemu tajomníkovi Rady Európy. Toto odvolanie nadobudne platnosť prvý deň mesiaca nasledujúceho po uplynutí šesťmesačnej lehoty odo dňa prijatia tohto oznámenia generálnym tajomníkom.

Článok 17

1. Ktorákoľvek zmluvná strana môže tento (revidovaný) dohovor kedykoľvek vypovedať formou oznámenia adresovaného generálnemu tajomníkovi Rady Európy.

2. Táto výpoveď nadobudne platnosť prvý deň mesiaca nasledujúceho po uplynutí šesťmesačnej lehoty odo dňa prijatia tohto oznámenia generálnym tajomníkom.

Článok 18

Generálny tajomník Rady Európy oznámi členským štátom Rady Európy, zmluvným stranám Európskeho kultúrneho dohovoru a každému štátu alebo Európskemu hospodárskemu spoločenstvu, ak pristúpia alebo boli vyzvané na pristúpenie k tomuto (revidovanému) dohovoru,

- i) každé podpísanie,
- ii) uloženie listín o ratifikácii, prijatí, schválení alebo pristúpení,
- iii) každý dátum o nadobudnutí platnosti tohto (revidovaného) dohovoru v súlade s článkami 14, 15 a 16,
- iv) každý iný akt, oznámenie alebo informáciu týkajúcu sa tohto (revidovaného) dohovoru.

Na dôkaz toho podpísaní, riadne na to splnomocnení, podpísali tento dohovor.

Dané vo Vallette 16. januára 1992 v anglickom a vo francúzskom jazyku, pričom obidve znenia majú rovnakú platnosť, v jedinom exemplári, ktorý bude uložený v archíve Rady Európy. Generálny tajomník Rady Európy zašle overené kópie každému členskému štátu Rady Európy, ostatným zmluvným štátom Európskeho kultúrneho dohovoru a každému štátu alebo Európskemu hospodárskemu spoločenstvu, ktoré boli vyzvané na pristúpenie k tomuto (revidovanému) dohovoru.

